

Kizwalter, Tomasz

"Zarys dziejów filozofii polskiej 1815-1918", Stanisław Borzym, Halina Floryńska, Barbara Skarga, Andrzej Walicki, red. nauk. Andrzej Walicki, Warszawa 1983 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 74/3, 603

1983

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

„we wnętrzu poszczególnego uczestnika ruchu” (s. 29). Choć zrozumiała jest niechęć autora do powiększania pracy, wypada jednak stwierdzić, iż czytelnik został pozbawiony w ten sposób ważnego obrazu życia masonerii. Żywić należy nadzieję, że autor z czasem pokusi się o uzupełnienie tej luki, znajdzie po temu możliwości źródłowe i przełamie opory metodyczne.

Całość rozważań poprzedza, podobnie jak w pracy o masonerii warszawskiej, wstęp poświęcony początkom wolnomularstwa zachodnioeuropejskiego. Następne rozdziały oparte są o zasadę chronologii. Starannie przygotowane przypisy powołują bogaty materiał archiwalny i drukowany, na jakim oparł się autor, oraz literaturę przedmiotu. Na końcu umieszczono niezbędne przy tego typu pracy indeksy osobowy i geograficzny, a także indeks obrządków wolnomularskich i organizacji parawolnomularskich.

M. Z.

Stanisław Borzym, Halina Floryńska, Barbara Skarga, Andrzej Walicki, *Zarys dziejów filozofii polskiej 1815—1918*, redakcja naukowa A. Walicki, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1983, s. 612.

Mimo znacznego — w ostatnich latach zwłaszcza — postępu badań nad polską filozofią XIX wieku brakowało dotąd syntetycznego przedstawienia jej dziejów. Lukę tę wypełnia praca ze wszech miar zasługująca na uwagę, podsumowanie wszystkiego, co już zrobiono w tej dziedzinie, a zarazem wprowadzenie nowych, oryginalnych ustaleń. Napisana w sposób zwięzły, klarowny, może z powodzeniem służyć jako podręcznik akademicki; zachowuje przy tym tak cenną dla podręcznika swobodę i atrakcyjność wykładu.

Zgodnie z coraz powszechniejszą tendencją do rozszerzania zasięgu badań dziejów filozofii, mamy w tej książce do czynienia z historią myśli filozoficznej rozumianej jak najbardziej pojemnie, rozciągającej się daleko poza obręb filozofii profesjonalnej. W poszukiwaniu problematyki filozoficznej sięgają autorzy do ideologii politycznych i społecznych, literatury, refleksji ogólnej pojawiającej się w poszczególnych gałęziach nauki. Obok rzadko dotąd dostrzeganych przez twórców podobnych syntez dziedzin myśli, znajdujemy tu także postacie myślicieli zapomnianych, a godnych uwagi, nie zawsze wybitnych, a jednak wzbogacających nasz obraz przeszłości. Przyjmując cezury chronologiczne określające ich zdaniem długość trwania wieku XIX jako określonej całości historycznej, autorzy uznali za niezbędne przynajmniej szkiecowe zapoznanie czytelnika ze stanem filozofii polskiej okresu międzywojennego: kończący książkę Aneks daje ogólny przegląd ówczesnych stanowisk filozoficznych. Szerszej prezentacji tej problematyki, objęciu gruntownymi rozważaniami również wieku XX stanął na przeszkodzie m.in. bardzo skromny stan badań tego okresu. Jest to sprawa istotna, bowiem omawiana praca, stanowiąc w zasadzie całość samoistną, jest jednocześnie drugą częścią dwutomowego „Zarysu dziejów filozofii polskiej” przygotowywanego przez Zakład Historii Filozofii Nowożytnej Instytutu Filozofii i Socjologii PAN. Część pierwsza, obejmująca okres od średniowiecza do Oświecenia, ukaże się pod redakcją naukową Z. Ogonowskiego.

Mając na uwadze podręcznikową funkcję tej książki, należy jeszcze wspomnieć o bibliografii, z założenia selektywnej, lecz i tak obszernej, trafnie „rozumowanej”, przydatnej bardzo dla każdego niespecjalisty.

T. K.